

Eläkeyksikkö / Risto Syvälä

19.1.2018

AJANKOHTAISTA LUOPUMISTUESTA

Voimassaolevan luopumistukijärjestelmän viimeinen vuosi on alkamassa. Tässä tiedotteessa kerromme luopumistukeen liittyvistä asioista, jotka kannattaa ottaa huomioon hakemuskäsittelyn helpottamiseksi ja jouduttamiseksi.

Hakemus kannattaa tehdä jo alkuvuodesta

Luopumistukea on haettava aina etukäteen. Melan antama päätös on voimassa vuoden sen antamisesta lukien, enintään kuitenkin lain voimassaolon päättymiseen saakka.

Luopumistukea kannattaa hakea jo ennen kesää, vaikka luopuminen olisi suunnitelmassa vasta loppuvuodesta. Näin menetellen hakemuksessa mahdollisesti olevat puutteet ehditään korjaamaan ja hakija saa päätöksen hyvissä ajoin ennen luopumisajankohtaa.

Pyrimme parhaamme mukaan käsittelemään myös kaikki syksyllä ja loppuvuodesta 2018 tulevat hakemukset joutuisasti. Silloin mahdollisten puutteiden korjaamiseen käytettävissä oleva aika käy vähiin ja pahimmassa tapauksessa luopuminen joudutaan toteuttamaan "omalla riskillä" vuoden 2018 aikana. Lopullista luopumista ei voi siirtää vuoden 2019 puolelle millään perusteella; ei edes sillä, ettei Mela ole ehtinyt tai voinut käsitellä kaikkia hakemuksia vuoden 2018 loppuun mennessä.

Luopumistuen hakeminen kaikkine siihen liittyvine asioineen on kaikille osapuolille iso asia. Suunnitteluun ja parhaiden vaihtoehtojen löytämiseen kannattaa varata riittävästi aikaa. Myös tässä asiassa hyvin suunniteltu on puoliksi tehty. Tosiasia on, ettei vuoden loppu jouta, joten koko vuosi 2018 kannattaa käyttää hyödyksi.

Liitteeksi hyvin laadittu elinkeinosuunnitelmaa

Sen lisäksi, että luopumistukea kannattaa hakea ajoissa, hakemuksen käsittelyä jouduttaa myös, jos hakemus liitteineen on hyvin täytetty. Yksi keskeisimpiä liitteitä on elinkeinosuunnitelma, jolla osoitetaan jatkajalle muodostuvan tilan taloudellinen elinkelpoisuus.

Eläkeyksikkö / Risto Syvälä

19.1.2018

Taloussuunnitelmat ovat yleensä hyvin ja ohjeiden mukaisesti laadittuja, varsinkin silloin, kun elinkelpoisuusedellytys täyttyy. Silloin ei ole tarvetta poiketa esim. sato- ja hintatasojen osalta keskimäärin noudatetuista arvoista.

Ongelmia on sen sijaan tullut niissä tapauksissa, joissa elinkelpoisuusedellytys täyttyy vain keskimääräisiä arvoja ja muita laskentatekijöitä "venyttämällä". Emme ole voineet näitä hyväksyä, vaan olemme pyytäneet joko uuden laskelman tai joutuneet hylkäämään hakemuksen.

Suunnitelma ja siihen liittyvät laskelmat kannattaa siis laatia ohjeiden mukaisesti tilan nykyisen tilanteen ja jatkajan realististen suunnitelmien mukaisesti. Tilan tulee olla jatkamiskelpoinen luopumistukilaissa tarkoitetulla tavalla - se ei riitä, että tila saadaan erilaisin laskentateknisin keinoin näyttämään jatkamiskelpoiselta.

Jatkamiskelpoisuusedellytyksen tulee täytyä myös niiden hakemusten osalta, jotka tehdään loppuvuodesta. Edellytystä ei tulkita yhtään lievemmin, vaikka aikaa uuden suunnitelman tekemiseen ja uusien laskelmien laatimiseen on silloin vähemmän.

Laskelmien osalta haluamme edelleen kiinnittää huomiota erityisesti seuraaviin seikkoihin:

- sato- ja hintatasojen tulee perustua yleisesti noudatettuihin keskiarvotietoihin tai luovutettavalla tilalla jo toteutuneisiin tasoihin (liitteeksi osoitus toteutuneesta tasosta)
- tuotannon jatkuessa ennallaan tulee myös tulotason pysyä lähtökohtaisesti samalla tasolla toteutuneen tulotason kanssa
- suunnitelmien realistisuus, varsinkin sellaisen toiminnan osalta, jota tilalla ei ole harjoitettu aikaisemmin (esim. uusien tuotteiden myynti ja markkinointi, sopimustuotantoon perustuvat viljelykasvit yms.)
- juoksevien menojen suhde tuloihin
- vuokramaat voidaan ottaa laskelmalla huomioon vain, jos vuokrasopimus on voimassa vähintään viiden vuoden ajan luopumisesta

Laskelmia tehdessä kannattaa muistaa myös, että suunnittelun ensisijaisena tarkoituksena ja tavoitteena on kuitenkin auttaa jatkajaa hahmottamaan maatalousyrittäjänsä taloudelliset realiteetit. Suunnitelma kannattaa tehdä tästä näkökulmasta ja ottaa luopumistuki mukaan kuvaan vasta sitten, jos tila osoittautuu luopumistukilaissa tarkoitetulla tavalla elinkelpoiseksi.

Jatkajan sitoumus ja sen voimassaolo

Eläkeyksikkö / Risto Syvälä

19.1.2018

Luopumistukiasioissa huomio keskittyy monesti luopujaa koskeviin edellytyksiin, mutta jatkaja jää vähemmälle huomiolle. Luopumistuen saaminen edellyttää, että jatkaja antaa asumista ja viljelyä koskevan sitoumuksen, joka velvoittaa häntä niin pitkään kuin luopumistukea maksetaan, aina kuitenkin vähintään viiden vuoden ajan.

Jos jatkaja ei noudata antamaan sitoumusta, joudutaan luopumistuen pääoma-arvo perimään häneltä takaisin. Tämän vuoksi pitäisimme tärkeänä, että jatkamissitoumuksen velvoittavuus otettaisiin riittävällä tavalla esille jatkajan kanssa.

Niin ikään pidämme tärkeänä, että jatkaja on mukana suunnitelmia ja laskelmia laadittaessa, sillä tarkastelun kohteena on nimenomaan häntä ja hänen tulevaa tilaansa koskevat suunnitelmat. Aina silloin tällöin tulee vastaan elinkeinosuunnitelmia, joita laadittaessa jatkajalla on ollut vain sivurooli.

Luopumistuen ikärajoista

Nyt

Luopumistuen ikäraajat ovat lain voimassaoloaikana muuttuneet useaan kertaan.

voimassaolevien säännösten mukaan varsinaisen luopujan ikäraja on 60 vuotta (poronhoitajilla 57 vuotta), jolloin luopumistuen maksaminen alkaa.

Luopumistukea voi hakea kahta vuotta ennen ikärajan täyttymistä. Näin ollen viimeinen ikäluokka, joka voi hakea luopumistukea, on vuonna 1960 syntyneet (poronhoitajilla 1963 syntyneet), jotka voivat hakea luopumistukea sen jälkeen, kun ovat täyttäneet 58 (poronhoitajat 55) vuotta.

Nuoremmalle puolisolalle tai osakkaalle voidaan luopumistuki myöntää viittä vuotta ennen varsinaisen luopumisiän täyttämistä. Tässä tarkoitettuun uinuvaan luopumistukeen oikeutettuja ovat 1963 syntyneet (poronhoitajilla 1966 syntyneet). Uinuvan luopumistuen osalta riittää, kun ikäedellytys (55 vuotta, poronhoitajilla 52 vuotta) täyttyy silloin kun lopullinen luovutuskirja allekirjoitetaan, hakemuksen voi tehdä jo aikaisemminkin.

Lopullinen luopuminen lain voimassaoloaikana

Luopumistukilaki koskee niitä luopumisia, jotka tapahtuvat lain voimassaoloaikana. Ei siis riitä, että hakemus tehdään lain voimassaoloaikana, vaan myös lopullisen luovutuksen on tapahduttava ennen vuotta 2019.

Selkeintä ja riskittömintä on, jos kaikki luopumiseen liittyvät toimenpiteet (kaupakirjan allekirjoitus, omistuksen ja hallinnan siirtyminen) saadaan suoritettua lain voimassaoloaikana.

Eläkeyksikkö / Risto Syvälä

19.1.2018

Joissakin tilanteissa muiden tekijöiden kannalta on tarkoituksenmukaista, että omistusoikeus siirtyy vasta vuoden 2019 puolella. Tämä on sinänsä mahdollista, mutta voi koskea vain omistusoikeutta. Luopumistuen saaminen edellyttää, että tilan (porojen) hallintaoikeus siirtyy lain voimassaoloaikana.

Luopumisajankohdan osalta on syytä olla erityisen tarkka sen vuoksi, ettei asiaa voida enää jälkikäteen korjata. Luopumistukea ei voida myöntää esimerkiksi siinä tilanteessa, että omistus- ja hallintaoikeuden siirtyminen on sidottu kauppahinnan maksamiseen ja suoritus näkyy luopujan tilillä vasta vuoden 2019 puolella.

Väärinkäsitysten välttämiseksi ja luopumistukioikeuden välttämiseksi Mela suosittelee ensisijaisesti sitä vaihtoehtoa, että kaikki luopumiseen liittyvät toimenpiteet ajoitetaan vuodelle 2018.

Laki päättyy - mitä sitten?

Sukupolvenvaihdosjärjestelmä on ollut voimassa vuodesta 1974 alkaen. Järjestelmä on ollut voimassa aina määräajan ja etuuden saamisen edellytykset ovat muuttuneet useaan kertaan aina määräajan päättyessä, monesti myös kesken määräaika. Nyt näyttää varsin todennäköiseltä, ettei lakia enää jatketa tämän määräajan päättyessä.

Luopumistukijärjestelmä täytti tehtävänsä hyvin, mutta maatalous ja sen toimintaympäristö ovat muuttuneet niin, ettei sillä ole enää samanlaista merkitystä ja soveltamisalaa kuin aikaisemmin.

Malti on valttia myös luopumistukijärjestelmän päättyessä. Vaikka järjestelmä on päättymässä, ei luopumistuella jääminen ole itsetarkoitus. Kaikkein huonoin vaihtoehto on jäädä luopumistuella pelkästään sen vuoksi, kun se on vielä mahdollista. Toisaalta, jos luopumistuki tuntuu oikealta vaihtoehdolta ja sen edellytykset näyttäisivät täyttyvän, tässä on vielä hyvin aikaa siirtää ajatukset käytännön tasolle.

Jos luopumistuen saamisen edellytykset eivät täyty tai jos se ei sovi muuten omaan tilanteeseen, kannattaa Melan tarjoamista etuuksista muistaa erityisesti osittainen varhennettu vanhuuseläke (OVE). Sen voi saada 61 vuoden iän täyttämisen jälkeen ja sen saaminen edellyttää ainoastaan hakemusta, työskentelyä voi jatkaa tai olla jatkamatta sen mukaan, miten itse haluaa. OVENa myönnetään joko neljäsosa tai puolet siihen mennessä karttuneesta eläkkeestä, mutta siihen tulee varhennusvähennys (0,4 %/kk) laskettuna oman ikäluokan mukaisesta alimmasta vanhuuseläkeistä.

Eläkeyksikkö / Risto Syvälä

19.1.2018

Lopuksi

Toivomme hyvän yhteistyön jatkuvan niin, että kaikki hakemukset saadaan käsiteltyä hyvin ja riittävän ajoissa ennen vuoden päättymistä. Meillä molemmilla on yhteisenä tavoitteena tyytyväinen asiakas.

Yhteyttä kannattaa ottaa mieluummin liian aikaisin kuin liian myöhään.

Ystävällisin terveisin

MAATALOUSYRITTÄJIEN ELÄKELAITOS
Eläkeyksikkö